

951-54

.. (2^e)

**Richtlijnen voor het milieu-
effectrapport Landinrichting
Strategisch Groenproject
Noordwest-Overijssel**

januari 1999

**Richtlijnen voor het milieu-
effectrapport Landinrichting
Strategisch Groenproject
Noordwest-Overijssel**

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten
van Overijssel 13 januari 1999

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1. **Inleiding**
2. **Beleid, besluitvorming en doel**
 - 2.1 Beleid en besluitvorming
 - 2.2 Doel
3. **Bestaande situatie, autonome ontwikkeling en knelpunten**
 - 3.1 Algemeen
 - 3.2 Water en bodem
 - 3.3 Natuur
 - 3.4 Landbouw
 - 3.5 Recreatie
 - 3.6 Landschap en cultuurhistorie
4. **Voorgenomen activiteit en alternatieven**
 - 4.1 Alternatieven
 - 4.2 Voorgenomen activiteit
 - 4.3 Meest milieuvriendelijke alternatief
5. **Gevolgen voor het milieu**
 - 5.1 Algemeen
 - 5.2 Water en bodem
 - 5.3 Natuur
 - 5.4 Landschap en cultuurhistorie
 - 5.5 Leefbaarheid
6. **Vergelijking van alternatieven**
7. **Leemten in informatie**
8. **Evaluatieprogramma**
9. **Vorm en presentatie**
10. **Samenvatting van het milieueffectrapport (MER)**

Bijlagen

1. Brief met verzoek om advies d.d. 18 mei 1998 waarin de commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Openbare kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 90 d.d. 14 mei 1998.
3. Projectgegevens.
4. Lijst van inspraakreacties.
5. Aanbiedingsbrief bij het advies voor de richtlijnen.

SAMENVATTING.

Voor Noordwest-Overijssel wordt een landinrichtingsplan opgesteld. Het omvat een gebied van circa 20.000 ha. bestaande uit de deelgebieden "Scheerwolde", "Rond de Weerribben", "Blokzijl en Vollenhove" en "De Wieden en de Weerribben". Het gaat om de ontwikkeling van 1.555 ha. nieuwe natuur (reservaats- en natuurontwikkelingsgebied waarvan 250 ha. rietland), 633 ha. bestaand reservaatgebied, 210 ha. ruimte voor recreatie en 220 ha. reservering voor waterwinning. Tevens moet de agrarische structuur in het gebied verbeteren en de leefbaarheid toenemen.

Het landinrichtingsplan wordt gecombineerd met het milieueffectrapport tot een Voorontwerp-landinrichtingsplan/Milieu Effect Rapport (VOP/MER).

In deze richtlijnen geeft de provincie aan waar het VOP/MER aan moet voldoen. De provincie vraagt aandacht voor het volgende.

Doelen.

In het VOP/MER moet duidelijk worden welke doelen op welke plaatsen worden nagestreefd. Het gaat om doelen voor milieu, natuur, landbouw, recreatie, landschap, cultuurhistorie en leefbaarheid.

Alternatieven.

De mogelijkheid tot ontwikkeling van alternatieven wordt sterk bepaald door hetgeen reeds is vastgelegd in het provinciaal beleid.

Doordat de nieuwe oppervlakten natuur, recreatie en waterwinning al zijn vastgesteld in provinciale plannen, is er een beperkte mogelijkheid om de alternatieven te ontwikkelen. Wel kunnen varianten in de inrichting (kostenniveau) worden uitgewerkt. In het VOP/MER zullen reële alternatieven worden beschreven: het 0-alternatief (autonome ontwikkeling), het meest milieuvriendelijke alternatief en het voorkeursalternatief.

Milieueffecten.

De herinrichtingsplannen en -maatregelen om de spanningen tussen de huidige situatie en de doelen op te heffen, moeten worden getoetst op hun milieueffecten. In het VOP/MER moeten allereerst de positieve en negatieve milieueffecten van de landinrichting beschreven worden. Vervolgens dienen deze milieugevolgen in het VOP/MER gerelateerd te worden aan de beleidsdoelen voor de verschillende functies.

In het VOP/MER moet speciale aandacht besteed worden aan de effecten van de herinrichting op de waterhuishouding en de doorwerking van deze effecten op de verschillende functies.

1. INLEIDING.

Voor Noordwest-Overijssel wordt een landinrichtingsplan opgesteld. Het gaat om een gebied van circa 20.000 ha. bestaande uit de deelgebieden "Scheerwolde", "Rond de Weerribben", "Blokzijl en Vollenhove" en "De Wieden en de Weerribben". De plannen betreffen de ontwikkeling op huidige landbouwgronden van 1.555 ha. nieuwe natuur (reservaatsgebieden en natuurontwikkelingsgebieden waarvan 250 ha. rietland), 623 ha. bestaand reservaatsgebied, 210 ha. ruimte voor recreatie en 220 ha. reservering voor waterwinning. Tevens moet de agrarische structuur in het gebied verbeteren en de leefbaarheid toenemen.

Voor het besluit over het herinrichtingsplan dient de procedure voor de milieueffectrapportage (MER) doorlopen te worden. Het MER wordt opgenomen in het Voorontwerp-landinrichtingsplan (VOP/MER). De provincie heeft betrokkenen in de gelegenheid gesteld om suggesties te doen voor de inhoud van het VOP/MER. Tot deze betrokkenen horen met name de Commissie voor de VOP/MER, het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) en de Rijksdienst voor het oudheidkundig bodemonderzoek. De MER-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 14 mei 1998.

Met de richtlijnen geeft de provincie aan welke informatie het VOP/MER moet bevatten om het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

2. BELEID, BESLUITVORMING EN DOEL.

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

2.1 Beleid en besluitvorming.

De voorgenomen activiteit vindt haar grondslag in de Nota "Perspectief voor Noordwest-Overijssel". Dit gebiedsperspectief geeft een integrale invulling aan een reeks van nationale, provinciale en regionale plannen. In het VOP/MER moeten de voor de herinrichting relevante beleidsvoornemens uit deze plannen beknopt beschreven worden.

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden, en dergelijke) gelden bij de voorgenomen herinrichting. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, plannen en wetten, waarin deze zijn vastgelegd. Aangegeven moet worden of er in of nabij het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het provinciale, nationale of internationale beleid hebben of krijgen en wat de consequenties hiervan zijn.

Uit de startnotitie, de projectnota en het gebiedsperspectief blijkt dat de functietoedeling voor het plangebied al grotendeels is vastgelegd.

Mogelijk kunnen (per deelgebied) enkele inrichtingsvarianten worden ontwikkeld. Het VOP/MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor de vaststelling van het landinrichtingsplan.

Beschreven moet worden volgens welke procedure en welk tijdspad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen herinrichting te realiseren.

2.2 Doel.

Om te komen tot reële alternatieven is het van belang het doel van de herinrichting zo concreet en toetsbaar mogelijk te formuleren. Het doel volgt uit het spanningsveld tussen de huidige toestand en de autonome ontwikkeling enerzijds en het voorgenomen beleid anderzijds. Herinrichting moet er immers toe leiden dat de situatie in overeenstemming wordt gebracht met doelen in het beleid.

Uit de probleemstelling en de beleidsdoelen moeten per deelgebied concrete doelen worden afgeleid voor de verschillende functies (natuur, landbouw, recreatie, landschap en cultuurhistorie) met criteria waaraan de alternatieven kunnen worden getoetst. Voorzover bepalend voor het realiseren van genoemde functies dienen in het VOP/MER met name de doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering te worden aangegeven.

In het VOP/MER kan duidelijk gemaakt worden:

- welke inrichtingsalternatieven mogelijk zijn om de, in het begrenzenplan vastgelegde, natuurdoeltypen te kunnen realiseren in relatie tot de abiotische omstandigheden en eventueel gewenste betrokkenheid van (voormalige) agrariërs bij natuurbeheer;
- waar intensieve en waar extensieve recreatie wordt nagestreefd. Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden naar aard (verblijfs-, dag- en waterrecreatie) en ontsluitingswijze;
- wat de landbouwdoelen zijn, uitgedrukt in hoeveelheid kavels, grootte huiskavels en bereikbaarheid kavels (basisinrichting landbouw);
- wat voor de verschillende deelgebieden de streefbeeld en doelen zijn voor het landschap en de cultuurhistorische waarden.

■ 3. BESTAANDE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELING.

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

3.1 Algemeen.

e bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Het studiegebied omvat het plangebied en omliggende gebieden, voorzover deze omliggende gebieden effecten kunnen ondervinden van de voorgenomen activiteit of effecten kunnen veroorzaken op het plangebied. In het VOP/MER moet een kaart van het studiegebied gepresenteerd worden waarin de huidige functies per deelgebied aangegeven zijn. Per milieuaspect kan de omvang van het studiegebied verschillen. Onder de autonome ontwikkeling wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de herinrichting wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het VOP/MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen of te nemen besluiten over nieuwe activiteiten. Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

In de volgende paragrafen wordt aangegeven welke aspecten van de huidige toestand, autonome ontwikkelingen en knelpunten in het VOP/MER beschreven moeten worden, per deelgebied en voor de herinrichting als geheel. Indien bij de beschrijving van de bestaande situatie en de autonome ontwikkelingen verwezen kan worden naar reeds verschenen onderzoeksrapporten, dan dient een samenvatting van de resultaten en conclusies in het VOP/MER opgenomen te worden.

3.2 Water en bodem.

In het VOP/MER moet beschreven worden hoe de hydrologie van het gebied, in combinatie met bodemeigenschappen, bepalend is voor de potenties van natuur, landbouw en recreatie.

Dit inzicht kan worden geboden door een ruimtelijk beeld van:

- de peilen en drooglegging die in de verschillende gebieden worden gehanteerd met een aanduiding van de peilfluctuaties;
- de kwel- en inzijgingsintensiteit;
- de belangrijkste aanvoer- en afvoerstromen van water (volume en kwaliteit);
- de belangrijkste bronnen van eutrofiëring binnen het gebied;
- de waterkwaliteit in termen van voedselrijkdom en basenrijkdom;
- de bodemfysische aspecten van waterbodems.

Voor de autonome ontwikkeling is de aanwijzing van Leeuwterveld als toekomstige drinkwaterlocatie van belang. Hiervoor wordt een aparte MER-procedure voorbereid.

Afstemming tussen de inrichting van de drinkwaterlocatie en het herinrichtingsplan is gewenst, aangezien landinrichting een goede bijdrage kan leveren aan de realisering van de drinkwaterwinning. Andere activiteiten die relevant zijn voor de autonome ontwikkeling van de kwaliteit van water en bodem, zijn het terugbrengen van verspreide huishoudelijke lozingen, de sanering van diffuse bronnen en milieumaatregelen in de recreatieve sector.

3.3 Natuur.

De huidige natuurwaarden en de ecologische potentie van het studiegebied moeten worden benoemd.

In het VOP/MER moet aandacht worden besteed aan de aanwezigheid van natuurwaarden in het huidige agrarische gebied en de mate waarin deze waarden afhankelijk zijn van het huidige ruimtegebruik. De ecologische relaties tussen het landbouwgebied en de moerasgebieden moeten in het VOP/MER beschreven worden. Een voorbeeld hiervan is de Purperreiger of de Zwarte Stern die in de moerasgebieden broedt maar op landbouwgrond foerageert. Daarnaast zijn er bepaalde planten en dieren waarvoor weidegrond mogelijk een functie vervult in de koppeling van nabijgelegen moeras- en watergebieden.

Aangegeven moet worden welke relaties er momenteel zijn met aangrenzende gebieden (bijvoorbeeld Oldematen-Zwarte Watersklooster in het zuiden en de Rottige Meenthe en Lindevallei in het noorden), met name in het kader van de ecologische hoofdstructuur. Daarnaast moeten de uitwisselingsmogelijkheden beschreven worden van moerassoorten via het Vollenhovermeer, Zwartemeer en IJsselmeer, omdat hier een nationale ecologische verbindingzone geprojecteerd is. Deze wateren vormen onderdeel van een "blauwe as" door Nederland, waar ook de Vechtplassen en Waterland deel van uitmaken. Ook de wijze van ontsluiting van gebieden voor recreatie en de participatie van de landbouw in natuurbeheer zijn van invloed op de natuurontwikkeling en dienen beschreven te worden.

3.4 Landbouw.

In het VOP/MER dienen voor de landbouw de volgende kenmerken van de huidige toestand en de autonome ontwikkeling gepresenteerd te worden:

- de bedrijfsstructuur per deelgebied (bedrijfstypen, bedrijfsomvang, grondgebruik, veebezetting);
- de verkaveling en ontsluiting;
- de waterhuishouding van het landbouwgebied (inclusief gevoeligheid voor verdroging en wateroverlast);
- de gevoeligheid van de bodem voor uit- en afspoeling van meststoffen;
- de belasting van het milieu door het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen;
- de bedrijfsactiviteiten ten aanzien van natuurbeheer en recreatie.

3.5 Recreatie.

In het VOP/MER dienen toeristisch-recreatieve voorzieningen en plannen te worden beschreven, voorzover zij een relatie hebben met de te nemen inrichtingsmaatregelen.

Hierbij moet onder andere gedacht worden aan:

- externe en interne ontsluiting: hoofdingfrastuctuur, wandel- en fietsroutes en -paden en ruiter- en kanoroutes;
- verblijfsrecreatie: hotels, vakantiewoningen en campings;
- waterrecreatie: havens, oevervoorzieningen en hengelsport;
- natuurrecreatie: infocentra en bewegwijzering;
- dagrecreatie: musea, recreatiecentra, horeca met uitspanning, en dergelijke.

3.6 Landschap en cultuurhistorie.

In het VOP/MER moeten de bestaande landschappelijke waarden (cultuurhistorie, landschapspatronen) worden beschreven. Dit voorzover zij een relatie hebben met de te nemen inrichtingsmaatregelen.

Deze beschrijving heeft een relatie met het (binnen het VOP/MER) op te stellen landschapsplan, waarbij de landschappelijke waarden worden hersteld en ontwikkeld.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3, van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zo veel mogelijk worden beperkt."*

4.1 Alternatieven.

De alternatieven moeten worden beschreven. Per alternatief moet worden beschreven, welke gevolgen voor het milieu zijn te verwachten. Het verdient aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en de gebruiksfase (gebruik/beheer). Indien waarden (bijvoorbeeld natuurwaarden, bodemarchief of andere cultuurhistorische waarden) worden bedreigd, zal in het VOP/MER moeten worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen.

In het VOP/MER dient inzichtelijk te worden gemaakt dat het landinrichtingsplan gebaseerd is op zonering van grondgebruik rekening houdend met de draagkracht van en de doelen voor natuur en landschap, zodat een duurzame situatie tot stand gebracht wordt. Aangetoond moet worden dat de beoogde natuurontwikkeling plaats kan vinden naast een verbeterde landbouw, extra waterwinning en een geïntensiveerd recreatief gebruik met meer werkgelegenheid. Verschillen in gewenste drooglegging tussen landbouw en natuur vragen om overgangszones. In het VOP/MER moet worden aangegeven waar en hoe deze bufferzones kunnen worden gerealiseerd.

4.2 Voorgenomen activiteit.

In het VOP/MER zal beschreven moeten worden op welke wijze knelpunten voor de verschillende deelgebieden en functies opgelost gaan worden door landinrichting.

Water.

De hydrologische inrichting moet in het VOP/MER beschreven worden. Aangegeven dient te worden welke (geo)hydrologische maatregelen worden uitgevoerd en welke waterkwaliteit, waterbalans en peilfluctuaties daarbij worden gerealiseerd. Het gaat hierbij om wensen vanuit natuur, landbouw en recreatie. Diffuse lozingen moeten worden voorkomen en teruggebracht.

Natuur.

Per deelgebied moeten de aanleg en ontwikkeling van de nieuwe natuurgebieden beschreven en in kaart gebracht worden. Ook nieuw te realiseren c.q. te verbeteren ecologische verbindingzones tussen bestaande of nieuwe natuurgebieden dienen in beeld te worden gebracht, inclusief maatregelen om barrières passeerbaar te maken. Op basis van de, in het begrenzenplan vastgestelde, natuurdoeltypen dienen inrichtingsalternatieven te worden geformuleerd om die natuurdoeltypen te kunnen realiseren. De nieuwe mogelijkheden voor rietteelt en de wijze waarop bufferzones tussen natuur-, landbouw- en beheersgebieden kunnen worden gerealiseerd, dienen in het VOP/MER inzichtelijk gemaakt te worden.

Landbouw.

In het VOP/MER moet beschreven worden op welke wijze de herinrichting van de landbouwgebieden plaatsvindt (verkaveling, ontwatering, ontsluiting). Ook moet in het VOP/MER aan de orde komen hoe de landbouw ingeschakeld wordt bij het beheer van natuurgebieden¹. Maatregelen om de “belasting” van de landbouw door natuur en recreatie zo veel mogelijk te beperken en nevenactiviteiten mogelijk te maken, dienen in het VOP/MER beschreven te worden. In het VOP/MER zal duidelijk gemaakt moeten worden in hoeverre de voorgenomen activiteit bijdraagt aan een sociaal-economisch aanvaardbaar niveau van landbouwkundig gebruik. Aangetoond moet worden dat dit gebruik duurzaam is, in harmonie met natuur en landschap, aansluit bij de cultuur en inrichting van de plaatselijke samenleving en rekening houdt met de gewenste recreatieve ontwikkelingen.

Recreatie.

In het VOP/MER moet worden aangegeven op welke wijze het landinrichtingsinstrumentarium zal worden ingezet voor de sanering, uitbreiding en ontwikkeling van (nieuwe) verblijfsrecreatie, watersport-accommodaties, externe en interne ontsluiting en recreatievoorzieningen.

Ook mogelijkheden voor voorzieningen langs de waterkant zoals aanlegplaatsen, trailerhellingen en visstekken dienen uitgewerkt te worden². Bij alle maatregelen dient zo veel mogelijk rekening gehouden te worden met de afstemming tussen het recreatief gebruik, de draagkracht van de natuur (ecosystemen, verbindingsfuncties) en het landschap. Dit moet in het VOP/MER gemotiveerd en gepresenteerd worden in de vorm van een duidelijke zonering, scheiding of verweving.

Als onderdeel van de voorgenomen activiteit dient beschreven te worden in hoeverre voor opvang van de toename van de recreatie, al of niet in het kader van de landinrichting, nieuwe infrastructurele maatregelen voorzien zijn, zoals de aanleg van nieuwe wegen, parkeerplaatsen en vaarwegen.

Ook maatregelen die getroffen worden om geluid- en verkeersoverlast en visuele hinder te beperken dienen aan de orde te komen. Er moet goed worden afgestemd met de activiteiten van Duurzaam Veilig (verbeteren verkeersveiligheid).

4.3 Meest milieuvriendelijke alternatief.

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- realistisch zijn. Dat wil zeggen dat het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- uitgaan van de best bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

In het mma wordt het volgende beschreven (dit voorzover er een relatie is met de te nemen landinrichtingsmaatregelen):

- maximale inspanningen bij de initiële inrichting van de natuurontwikkelingsgebieden, teneinde de ecologische potenties te verhogen. Ook aanvullende mogelijkheden voor optimalisering van de hydrologische inrichting moeten worden beschreven;
- mogelijkheden voor rietteelt op landbouwgronden in het natuurontwikkelingsgebied. Voor de moerasgebieden kunnen de rietlanden een meerwaarde hebben als hydrologische buffer en als “zachte” overgang naar het landbouwgebied;
- optimale inrichtingsmogelijkheden van natuurgebieden, maximale invulling van natuurelementen deels door verweving met landbouwgebieden, deels door middel van overgangszones en beheersgebieden;
- optimale inrichting van de ecologische verbindingszones. Het betreft maximale inspanningen gericht op de ontwikkeling van moerasbiotopen en technische voorzieningen die barrières (bijvoorbeeld infrastructuur) passeerbaar kunnen maken;

¹ Zie ook reactie 3 (bijlage 4)

² Zie ook reactie 8 (bijlage 4)

- maatregelen voor een verdere verbetering van de waterkwaliteit in de moerasgebieden, zoals het verwijderen van de voedselrijke en eventueel giftige bagger uit sommige watergangen of een nog terughoudender inlaat- en uitslageregime voor water. Ook moeten mogelijkheden in kaart worden gebracht om beter gebruik te maken van het basenrijk water dat toestroomt vanaf het Drents Plateau;
- verhoging van het waterpeil in de reservatsgebieden, tot maximaal het boezempeil, teneinde hier hogere potenties te creëren voor weidevogels en slootecosystemen en tevens om de wegzijging uit het moerasgebied te beperken;
- voorkomen van wateroverlast door aanleg van retentiegebieden;
- extra maatregelen voor het terugdringen van de automobiliteit ten gevolge van de recreatie (bijvoorbeeld toepassing van bus-/trekkersluizen, beter openbaar vervoer, eventueel ook over water en ontsluitingsmogelijkheden);
- mogelijkheden om milieuvriendelijke vormen van recreatie te bevorderen;
- optimalisatie van de leefbaarheidsaspecten.

5. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU.

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de beschreven alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

5.1 Algemeen.

In het VOP/MER dienen de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven zo veel mogelijk kwantitatief beschreven te worden. Hierbij moeten de volgende algemene richtlijnen gevolgd worden:

- de gevolgen voor het milieu moeten beschreven worden in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- per milieugevolg moet worden beschreven of het tijdelijk of permanent is;
- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een "worst case scenario" worden gebruikt;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

Landinrichting heeft tot doel knelpunten op te lossen. Het is dan ook van belang in het VOP/MER uitgebreid in te gaan op de positieve effecten van de landinrichting en niet alleen op de negatieve effecten. De effectbeschrijving moet zowel de absolute milieueffecten omvatten als inzicht verschaffen in het percentage doelbereik van de verschillende alternatieven. De effecten van fysieke ingrepen en verwachte beheersmaatregelen dienen hiertoe getoetst te worden aan de geoperationaliseerde doelen van het project.

De effectbeschrijving spitst zich toe op water en bodem (§5.2), natuur (§5.3), landschap en cultuurhistorie (§5.4) en leefbaarheid (§5.5).

5.2 Water en bodem.

Voor de beschrijving van de effecten op het oppervlaktewater en grondwater verdienen de volgende aspecten de aandacht:

- de verandering in de waterhuishouding (met name kwel en wegzijging en infiltratie) en de veranderingen in de oppervlaktepeilen. Voor de landbouwgebieden moeten de effecten van een eventuele verandering van de ontwatering beschreven worden in termen van inklinking, versterking van de wegzijging uit het moerasgebied en landbouwkundige en ecologische consequenties ter plekke;
- de verwachte verandering van de waterkwaliteit als gevolg van de voorgenomen maatregelen (waterinlaat, vasthouden gebiedseigen water, sanering waterbodem en verandering in bedrijfsvoering).

In het VOP/MER moeten ook de effecten van de voorgenomen maatregelen op het microreliëf van de bodem aan bod komen. De veranderingen in bodem en water moeten met name worden beschreven voor de gebieden die een functiewijziging ondergaan. Dit om inzicht te verkrijgen in de vraag of de abiotische omstandigheden de gewenste natuurdoeltypen mogelijk maken.

5.3 Natuur.

Voor de moeras- en de natuurontwikkelingsgebieden moeten de volgende effecten van de landinrichting beschreven worden:

- de verandering in intensiteit van wegzijging/kwel die door de alternatieven bewerkstelligd wordt;
- de verhouding tussen de verschillende aanvoerbronnen van water zoals die tussen verschillende delen van het gebied ontstaat;
- de verschuiving in de kwaliteit van de aanvoerbronnen die door de verschillende alternatieven teweeg gebracht kan worden;
- de effecten van de veranderde waterkwantiteit en -kwaliteit op de levensgemeenschappen binnen de moerasgebieden;
- de effecten op de ecologische ontwikkeling in de natuurontwikkelingsgebieden; migratie- en foerageermogelijkheden en rust.

Voor landbouwgebieden moeten de effecten van de landbouw op de natuur en de effecten van de natuurontwikkeling op de landbouw beschreven worden. Als natuurwaarden van bestaande agrarische gebieden door inrichtingsmaatregelen verloren gaan, moeten deze effecten in het VOP/MER beschreven worden. Ook dient aangegeven te worden in welke mate verlies van werkgelegenheid in de landbouw door inkrimping van het areaal landbouwgrond kan worden gecompenseerd door het inschakelen van (voormalige) agrariërs bij het beheer van natuurgebieden (bijvoorbeeld via milieucoöperaties)³.

5.4 Landschap en cultuurhistorie.

De gevolgen van de herinrichting voor landschap en cultuurhistorie moeten in het VOP/MER beschreven worden. Het gaat om effecten op de visueel-ruimtelijke en functioneel ruimtelijke structuur van het landschap. Effecten op cultuurhistorie betreffen de mogelijke aantasting van archeologische waarden door kwantitatieve en kwalitatieve achteruitgang van het bodemarchief.

Daarnaast kunnen historisch-geografische waarden beïnvloed worden, zowel door aantasting van de herkenbaarheid van de landschappelijke opbouw als door aantasting van de afzonderlijke elementen (kanalen en kavelpatronen).

5.5 Leefbaarheid.

De gevolgen van de herinrichting op de ontwikkeling van de leefbaarheid van het gebied moeten in het VOP/MER beschreven worden⁴.

Daarbij dienen tenminste de volgende aspecten beoordeeld te worden: realisatie compenserende werkgelegenheid, bereikbaarheid (onder meer per openbaar vervoer), recreatiemogelijkheden voor plaatselijke bevolking en het verminderen van de verkeersdruk in de woonkernen. (parkeerplaatsen, vaarwegen) moeten worden beschreven, evenals de maatregelen die getroffen worden om de milieugevolgen hiervan te beperken (bijvoorbeeld geluidswering, zichtwallen, transferia en openbaar vervoer).

³ Zie ook reactie 3 (bijlage 4.)

⁴ Zie ook reacties 11,18 en 22 (bijlage 4.)

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingeolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling en met de referentiesituatie (huidige toestand en autonome ontwikkeling) worden vergeleken.

Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, danwel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken (zie hoofdstuk 3). De beschreven effecten van de landinrichting moeten afgezet worden tegen de toetsingscriteria om de optredende effecten en het percentage doelbereik vast te stellen.

Hoewel dit geen verplicht deel van het VOP/MER uitmaakt, beveelt de commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE.

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [dat wil zeggen van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, respectievelijk van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het VOP/MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Beschreven moet worden welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die in verdere besluitvorming een belangrijke rol kunnen spelen. Aangegeven moet worden in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie en welke consequenties de leemten en onzekerheden hebben voor de kwaliteit van het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA.

Artikel 7.39 van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."*

De provincie Overijssel zal bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen.

Het verdient aanbeveling, dat in het VOP/MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek gedaan wordt, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

In het evaluatieonderzoek kan aandacht worden besteed aan de monitoring van de natuurontwikkeling (flora en fauna), het landschap, de waterhuishouding, de waterkwaliteit milieueffecten, recreatie landbouw en de leefbaarheid van de regio.

9. VORM EN PRESENTATIE.

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven.

De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Als aanbeveling kan gelden om:

- het VOP/MER zo beknopt en overzichtelijk mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst maar in een bijlage op te nemen;
- in de hoofdtekst kan dan worden volstaan met een korte onderbouwing van keuzen en de samenvatting en conclusies van de achtergrondgegevens;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het VOP/MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET VOP/MER.

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een VOP/MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het VOP/MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het VOP/MER. Daarbij dienen de belangrijkste zaken te zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor natuur en milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- het resultaat van de vergelijking van de alternatieven en varianten;
- belangrijke leemten in kennis.

BIJLAGEN

bij de richtlijnen voor het
milieueffectrapport
Landinrichting Noordwest-Overijssel

(bijlagen 1 tot en met 5)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 18 mei 1998 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
Ingekomen:	26 MEI 1998
nummer:	924-98
doosnummer:	451-1 9/23
Kopie naar:	Ka. Smeetsland

Commissie voor de milieueffectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Postadres
Provincie Overijssel
Postbus 10078
3000 GB Zwolle

Telefoon 038 25 25 25
Telex 038 25 25 50

Uw kenmerk	Uw brief	Ons kenmerk	Datum
		RLG 98/1044	18 05 1998
Bijlagen	Doorkiesnr.	Inlichtingen bij	26 MEI 1998
div.	425 17 44	mw. G.M. Koster	

Onderwerp
Milieueffectrapportage landinrichtingsproject Noordwest-Overijssel.

Hierbij doen wij u toekomen enkele exemplaren van het Plan van aanpak voor het landinrichtingsproject Noordwest-Overijssel. Het Plan van aanpak is tevens Startmonitie ten behoeve van de milieueffectrapportage, die zal worden opgesteld voor het landinrichtingsproject Noordwest-Overijssel.

Wij hebben deze noude ontvangen op 23 april 1998.

Wij verzoeken u ons conform artikel 7.14, lid 1, van de Wet milieubeheer, advies uit te brengen voor het opstellen van Richtlijnen voor de milieueffectrapportage.

Uw advies men wij graag voor 7 september 1998 tegemoet.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter,

griffier,

Postbank 333220
ING Bank 09 18 10 893

Bezoekadres
Luitendbergstraat 2
Zwolle

Het provinciebus is vanaf het NS-station bereikbaar
met stadsbus lijn 3 richting Wipstek/Oosterenk, halte provinciebus

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 90 d.d. 14 mei 1998

BEKENDMAKING

Plan van aanpak/startnotie milieu-effectrapportage voor het landinrichtingsproject Noordwest-Overijssel. Met ingang van 1994 is het verplicht om voor landinrichtingsprojecten een Milieu-effectrapport te maken. In het Milieu-effectrapport staat wat de gevolgen van de landinrichting zullen zijn voor het milieu.

De landinrichtingscommissie heeft een Plan van aanpak opgesteld voor het landinrichtingsproject Noordwest-Overijssel. Het Plan van aanpak is tevens startnotitie ten behoeve van het milieu-effectrapport dat zal worden opgesteld voor het landinrichtingsproject Noordwest-Overijssel*.

Gedeputeerde Staten van Overijssel willen graag uw reactie op het Plan van aanpak/startnotitie. Op basis van de inspraakreacties stellen gedeputeerde staten Richtlijnen op voor de inhoud van het Milieu-effectrapport. In de Richtlijnen staat aangegeven welke alternatieven moeten worden ontwikkeld, op welke wijze de effecten moeten worden beschreven en hoe de alternatieven onderling met elkaar worden vergeleken.

De commissie voor de milieu-effectrapportage en de wettelijke adviseurs zullen adviezen aandragen voor de Richtlijnen. Maar gedeputeerde staten stellen suggesties van particuliere belanghebbenden ook zeer op prijs. Schriftelijke reacties kunt u tot en met 1 juli 1998 inbrengen aan het secretariaat van de landinrichtingscommissie Noordwest-Overijssel, Postbus 10051, 3000 GB Zwolle.

*) van 18 mei 1998 tot en met 19 juni 1998 ligt de startnotitie ter inzage bij:

- het gemeentehuis van de gemeente Brederwiede, Groenestraat 24 te Vollenhove;
- het gemeentehuis van de gemeente Steenwijk, Gasthuislaan 2 te Steenwijk;
- het gemeentehuis van de gemeente IJsselham, Marktplein 4 te Oldemark;
- het gemeentehuis van de gemeente Zwartsluis, Kerkstraat 26 te Zwartsluis;
- het kantoor van het Waterschap Wold en Wieden, Gasthuislaan 2 te Steenwijk;
- de bibliotheek van het provinciehuis Overijssel, Luttenbergstraat 3 te Zwolle.

De landinrichtingscommissie zal in de periode van 18 mei 1998 tot 1 juli 1998 in het landinrichtingsgebied inspraakbijeenkomsten organiseren over het Plan van aanpak/startnotitie.

Inspraakbijeenkomsten:

- woensdag 27 mei 1998 in het dorpshuis 'De Skulpe' te Blankenham
- donderdag 28 mei 1998 in het dorps-huis te St. Jansklooster
- dinsdag 2 juni 1998 in 'De Wierwaai' te Scheerwolde
- woensdag 3 juni 1998 in het dorps-huis 'De Slinger' te Ossenzijl
- donderdag 11 juni 1998 in het café-restaurant 'De Otterskooi' te Dwart-gracht
- dinsdag 16 juni 1998 in 'De Plooi' te Blokzijl

Alle bijeenkomsten beginnen om 20.00 uur.

Het Plan van aanpak/startnotitie is verkrijgbaar op de woonachtigheidsavonden en daar waar het ter inzage ligt.

Voor informatie kunt u contact opnemen met de secretaris van de landinrichtingscommissie Noordwest-Overijssel, Postbus 10051, 3000 GB Zwolle, tel. 038 4271999.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Overijssel

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Overijssel

Besluit: vaststelling landinrichtingsplan ingevolge artikel 81 van de Landinrichtingswet

Categorie Besluit m.e.r. 1994: C9.2

Activiteit: opstelling van een landinrichtingsplan voor Noordwest-Overijssel. Het gaat om een gebied van circa 19.670 ha, bestaande uit de deelgebieden 'Scheerwolde', 'Rond de Weerribben', 'Blokzijl en Vollenhove' en 'De Wieden en de Weerribben'. De plannen betreffen de ontwikkeling van 1.450 ha nieuwe natuur, 750 ha reservaatgebied, 250 ha rietland, 210 ha ruimte voor recreatie en 220 ha reservering voor waterwinning. Uit het landinrichtingsplan moet blijken dat de agrarische structuur in het gebied verbetert en de leefbaarheid toeneemt.

Procedurale gegevens:

kennisgeving startnotitie: 14 mei 1998

nichtlijnenadvies uitgebracht: 1 september 1998

Samenstelling van de werkgroep:

ir. H.F.M. Aarts

A.P.H.M. Boonman

drs. M.A. Kooiman

drs. A. van Leerdam

ir. A.J.G. van der Maarel

prof. dr. ir. D. de Zeeuw (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: drs. B.C. Rademaker.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	19980703	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Oost	Deventer	19980715
2.	19980618	Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	19980715
3.	19980629	Stichting Agrarisch Natuurbeheer Noordwest Overijssel	Giethoorn	19980715
4.	19980701	Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB	Den Haag	19980715
5.	19980613	drs. J. Huisman	Veip	19980715
6.	19980617	HISWA Vereniging en RECRON	Zwoile	19980715
7.	19980624	Fa. Brandsma-Pereboom en Zn.	IJsselham	19980715
8.	19980626	Hengelsportfederatie Noordwest Overijssel & Zuidwest Drenthe	Ossenzijl	19980715
9.	19980625	Toeristisch Overleg Platform in de kop van Overijssel	Beit Schutsloot	19980715
10.	19980626	N.C.G. van Bommel	Ossenzijl	19980715
11.	19980626	Plaatselijk Nut-Watering E.O.	Westering	19980715
12.	19980626	J. Lok en J. Lok-Westerbeek	Ossenzijl	19980715
13.	19980630	Kamer van Koophandel Regio Zwoile	Zwoile	19980715
14.	19980629	Gebiedsgericht Beleid Noordwest-Overijssel	Zwoile	19980715
15.	19980626	G.W. Petter, J. Smit, H.E.M. van Groningen, J. de Olde, D. Kuiper, M. de Lange, J. Smit, R.L. van der Linde, H. Weijs en M.J.M. Spitzen	Dwarsgracht, Volenhove, Giethoorn, Wanneperveen, Blokzijl, Scheerwolde en Oldemarkt	19980715
16.	19980630	Gewestelijke Land- en Tuinbouw Organisatie	Deventer	19980715
17.	19980627	P.C. van Es-de Boer	Amersfoort	19980715

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
18.	19980629	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Steenwijk	Steenwijk	19980715
19.	19980629	Burgemeester en Wethouders van de gemeente IJsselham	Oldemarkt	19980715
20.	19980629	R. Kuit	Ossenzijl	19980715
21.	19980629	Hervormde Gemeente Oldemarkt/ Paasloo	Oldemarkt	19980715
22.	19980706	Gebiedsgericht Beleid Noordwest Overijssel	Zwolle	19980817

commissie voor de milieueffectrapportage

Gedeputeerde Staten van Overijssel
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

uw kenmerk
RLG 98/1344

uw brief
18 mei 1998

ons kenmerk
U476-98\Ra\mw\bj\951-50

onderwerp
Advies voor richtlijnen Landinrichting
Noordwest-Overijssel

doorkiesnummer
(030) 234 76 35

Utrecht,
1 september 1998

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Landinrichting Noordwest-Overijssel. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

Uit de startnotitie, de projectnota en het gebiedsperspectief blijkt dat de functietoedeling voor het plangebied al grotendeels is vastgelegd. De Commissie heeft in haar advies willen benadrukken dat de ruimte die nog beschikbaar is voor de inrichting van het gebied, in het MER maximaal uitgewerkt dient te worden. Op deze wijze kan het MER bijdragen aan het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag te zijner tijd de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

prof. dr. ir. D. de Zeeuw
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Landinrichting Noordwest-Overijssel

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Landinrichting Noordwest-Overijssel

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over
de Landinrichting in Noordwest-Overijssel.

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van Overijssel door de Commissie voor de milieueffect-
rapportage; namens deze.

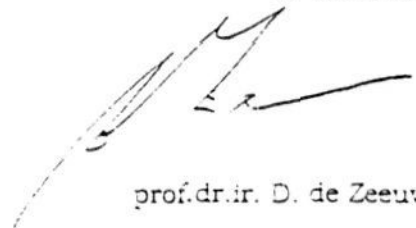
de werkgroep m.e.r. Landinrichting Noordwest-Overijssel.

de secretaris

drs. B.C. Rademaker

de voorzitter

prof.dr.ir. D. de Zeeuw

Utrecht, 1 september 1998

